

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Вишинська Т.Л., к.е.н., ст. викл. кафедри міжнародної економіки Київського національного торговельно-економічного університету

Вишинська Т.Л. Проблеми енергетичної безпеки України

У статті зазначено основні цілі концепції «енергетичної безпеки» країн заходу. Виокремлено основні чинники, які зумовили критичний стан енергетичної безпеки України. Проаналізовано внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на енергетичну безпеку країни. Зазначено сценарні варіанти розвитку енергетичного сектору України: чинник російського впливу на Україну; чинник європейського впливу на Україну; чинник світових технологічних стрибків. Описано основний варіант виведення країни на рівень енергетичної самодостатності в перспективі 2035 року. Наведено основні стратегічні пріоритети паливно-енергетичного комплексу України. Виділено базові завдання для підвищення енергетичної безпеки України. Наведено базову конфігурацію формули енергетичної безпеки країни. Описано сприяючі та гальмуючі чинники та тенденції у сфері енергетичної безпеки України.

Ключові слова: енергетична безпека, паливно-енергетичний комплекс, паливно-енергетичні ресурси, паливно-енергетичний баланс, економіка, енергетична криза, прогнози варіанти, енергоефективність, енергозощадження.

Вышинская Т.Л. Проблемы энергетической безопасности Украины

В статье указаны основные цели концепции «энергетической безопасности» стран Запада. Выделены основные факторы, которые обусловили критическое состояние энергетической безопасности Украины. Проанализированы внутренние и внешние факторы, которые влияют на энергетическую безопасность страны. Указано сценарные варианты развития энергетического сектора Украины: фактор российского влияния на Украину; фактор европейского влияния на Украину; фактор мировых технологических скачков. Описан основной вариант вывода страны на уровень энергетической самодостаточности в перспективе 2035. Приведены основные стратегические приоритеты топливно-энергетического комплекса Украины. Выделены базовые задачи для повышения энергетической безопасности Украины. Приведена базовая конфигурация формулы энергетической безопасности страны. Описаны позитивные и негативные факторы и тенденции в сфере энергетической безопасности Украины.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, топливно-энергетический комплекс, топливно-энергетические ресурсы, топливно-энергетический баланс, экономика, энергетический кризис, прогнозные варианты, энергоэффективность, энергосбережение.

Vyshynska T. The problems of energy security of Ukraine.

The article states the main goals of the concept of "energy security" of the event. Author determined the main factors that led to critical energy security of Ukraine. The internal and external factors that affect the energy security of the country have been analyzed. The specified scenarios for the development of Ukraine's energy sector have been presented: a factor of Russian influence in Ukraine; factor of European influence in Ukraine; factor of global technological leaps. The basic version of the output of the country to the level of energy self-sufficiency in the future 2035 have been described. The basic strategic priorities of the fuel and energy complex of Ukraine have been presented. Highlight basic tasks to increase energy security of Ukraine have been allocated. Shows the basic configuration of the formula energy security. Promoting and inhibiting factors and trends in the field of energy security of Ukraine have been described.

Keywords: energy security, fuel and energy complex, fuel and energy resources, energy balance, economy, energy crisis, projections options, energy efficiency, energy saving.

Постановка проблеми. В даний час енергетична безпека розглядається як глобальна проблема першого рангу, яка обумовлює довготривалу політику і стратегію світового розвитку, що важливо для визначення стратегії розвитку України. У зв'язку з наростанням загроз безпеці, обумовлених посиленням впливу енергетичного фактору, назріла необхідність вирішення питань комплексної оцінки та управління енергетичною безпекою як одного з найважливіших ланок економічно сталого розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Проблема аналізу і забезпечення енергетичної безпеки України і її суб'єктів в останні роки стає об'єктом все більш пильної уваги фахівців-науковців і практиків, що вирішують завдання управління економікою в її паливно-енергетичному секторі. Це пов'язано з тим, що в процесі переходу від адміністративної централізованої системи економіки до методів ринкового регулювання виникли численні труднощі й нові загрози економічній безпеці та сталого розвитку суб'єктів України як фундаменту її загальної енергетичної безпеки, пов'язані з недосконалістю законодавчої бази, відсутністю стимулів для серйозних інвестицій, значним зносом основних виробничих фондів, виснаженням ресурсної бази, уповільненням темпів приросту її відтворення, нераціональною структурою паливно-енергетичного балансу, цінними диспропорціями в ПЕК та ін.

Розробка системи моніторингу також вимагає комплексного підходу до вирішення завдань, що відносяться до створення теоретичних основ, методів та інструментів аналізу і забезпечення енергетичної безпеки, її діагностики в територіальному розрізі на основі рівнів їх класифікації; визначення факторів загроз і їх дії; розробці системи відстеження стану територіальних систем за рівнями безпеки, напрямків підвищення рівня економічної безпеки і обґрунтування їх заходів з оцінкою необхідного обсягу інвестицій з нейтралізації та ліквідації загроз енергетичній безпеці.

Держава реально оцінює загрози, що виникли у енергетичній безпеці в країні та світі. На сьогоднішній день затверджено енергетичну стратегію України до 2030 р. Однак цього недостатньо, необхідна система заходів, яка дозволить навести не тільки елементарний порядок у процесі формування регіональної економічної безпеки, але і на цій основі здійснити модернізацію українського паливно-енергетичного комплексу, безпосередньо пов'язаного із зростанням економіки країни, що і визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних питань енергетичної безпеки присвячена велика кількість робіт вітчизняних і зарубіжних вчених і фахівців. Значний внесок у дослідження та розвиток теоретичних і практичних основ з оцінки та забезпечення економічної та енергетичної безпеки країни внесли такі вчені: В.В. Бушуєв [1], Н.І. Воропай [2-4], В.І. Галицький [5], А.М. Карасевич [6,7], А.Е. Конторович [8], А.Г. Коржубасєв [9], А.А. Куклін [10-12], А.А. Макаров [13], А.М. Мастепанов [1,14], Е.С. Мелехін [15-17], Т.А. Мітрова [18-20], С.М. Сендеров [21,22], А.І. Татаркін [11,12] і багато інших. Дослідження даних авторів спрямовані на оцінку та аналіз індикативних показників енергетичної безпеки та їх порогових значень, розробку алгоритму їх визначення, а також питань забезпечення і управління енергетичною безпекою і надійністю паливо-і енергопостачання.

Питанням, що належать до розробки стратегії розвитку та побудови сценаріїв систем енергетики в короткостроковій і довгостроковій перспективі, велику увагу приділено в роботах Л.Д. Гітельмана [23], А.А. Троїцького [24], Д.В. Шапота [25,26] та ін. Проте, у цих роботах не достатньо повно відображені методичні питання забезпечення енергетичної безпеки та її економічних аспектів на регіональному рівні.

Зарубіжний досвід в галузі забезпечення енергетичної безпеки та питання глобальної енергетичної безпеки оцінювалися по роботах наступних авторів: Є.В. Бикової [27], С.В. Гардаш [28], А.В. Корнесєва [29], А.В. Островського [30], А.В. Поліщук [31], G. Bahgat [32], S. Fetter [33], M. Grubb [34], D. Helm [35], Li Xianguo [36], A. Mane-Estrada [37] та ін. Роботи зазначених авторів спрямовані в основному на вивчення економічних систем і структурних елементів, що забезпечують енергетичну безпеку.

Метою статті є комплексний аналіз проблем енергетичної безпеки України.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Основні результати дослідження. Більшість визначень безпеки тісно пов'язане із захистом суверенних інтересів держави військовими засобами. На найбільш фундаментальному, базовому рівні безпека розуміється як зусилля щодо захисту населення і території проти організованої сили. До 70-х рр. XX століття ці загрози традиційно сприймалися як військового характеру, головним і часом єдиним способом протистояння яким служили збройні сили. При цьому основна увага приділялася військовим загрозам і відповідям або "високої політиці", а інші фактори, такі як міжнародні економічні відносини і навколишнє середовище, розглядалися як вторинні проблеми для безпеки держав.

Нафтова криза 1970-х рр. наочно продемонструвала доречність економічних питань та проблеми дефіциту ресурсів для безпеки держав. З точки зору генезису концепція "енергетичної безпеки" багато в чому породжена перебоями в постачанні і труднощами у фінансуванні нафти, яка подорожчала внаслідок енергетичної кризи, яку наприкінці 70-х років відчули розвинені країни Заходу. Саме тому в цих країнах була розроблена концепція енергетичної безпеки, яка мала наступні цілі:

- по-перше, прискорений розвиток традиційних внутрішніх джерел енергії (вугілля, нафти і особливо природного газу) для послаблення залежності від імпорту;

- по-друге, скорочення питомого споживання енергії за рахунок підвищення його ефективності, освоєння енергозберігаючих технологій;

- по-третє, розвиток екологічно чистих енерготехнологій, створення альтернативної енергетики;

- по-четверте, забезпечення стабільності розвитку національного енергогосподарства при розумному поєднанні ринкових відносин з державним регулюванням, включаючи перспективне планування розвитку його галузей;

- по-п'яте, важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки повинні були зіграти стратегічні запаси паливно-енергетичних ресурсів, створені на випадок різного роду криз і форс-мажорних обставин.

Очевидно, що пріоритети країн - експортерів нафти в області енергетичної безпеки відрізняються від пріоритетів країн-імпортерів. До числа найбільш поширених формулювань цілей енергетичної безпеки країн - експортерів нафти і газу належать: енергетичний суверенітет; створення стабільного і довготривалого джерела формування дохідної частини державних бюджетів різних рівнів; сприяння економічному розвитку країни за рахунок активного використання вітчизняного виробничо-технічного потенціалу; мінімізація шкоди, що завдається навколишньому середовищу в результаті експлуатації вуглеводневого потенціалу; підтримання ефективної виробничо-технологічної структури в рамках нафтогазового сектора економіки; використання фінансово-економічного потенціалу видобутку невідтворюваних ресурсів вуглеводневої сировини для створення більш сучасної економіки, заснованої на передових технологіях і відтворюваних виробничо-технологічних та природних ресурсах.

Вельми сміло і точно сформулював основну мету держави - власника ресурсів вуглеводневої сировини - А. Нуйстад: "Збільшення і продовження в часі соціальної цінності вуглеводнів - це основна мета країни - власниці даних ресурсів. Одним з елементів державної стратегії має стати створення механізму, який би дозволив перетворити нафтові капітали в довгострокові активи країни".

До основних чинників, які зумовили критичний стан енергетичної безпеки України відносять [38]:

- дефіцит інвестицій у всіх галузях паливно-енергетичного комплексу; - надмірна політизація енергетичної сфери;

- недосконалість цінової, податкової та тарифної політики держави в енергетичній галузі;

- не сформованість конкурентного енергетичного ринку та відповідної ринкової інфраструктури;

- монопольне формування цін на енергоносії та визначення умов їх постачання Росією;

- деформованість структури виробництва та енергоспоживання;

- криза в сфері управління стратегічними запасами енергетичних ресурсів;

- прогресуюче відставання розвитку сировинної бази видобувних галузей паливно-енергетичного комплексу, зокрема газової та нафтової.

На енергетичну безпеку впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори. До внутрішніх можна віднести наступні:

- рівень забезпеченості країни власними енергетичними ресурсами;

- монопольна залежність від одного постачальника чи маршруту постачати енергоносіїв;

- паливно-енергетичний баланс країни;

- технічний стан ПЕК та рівень енергоефективності господарства;

- екологічна ситуація;

- соціальні загрози (ціни на паливо для населення, висока аварійність виробництва, страйки та інші можливі акції протесту, пов'язані з діяльністю ПЕК та місцевих органів влади);

- політична, законодавча, управлінська діяльність.

До зовнішніх:

- нерівномірність розповсюдження покладів та зосередження основних запасів в політично нестабільних регіонах, зонах військових конфліктів;

- загроза терористичних актів на енергетичних об'єктах, у т.ч. на територіях країн, що здійснюють транзитне транспортування енергетичних ресурсів;

- загрози ядерного тероризму, проблема нерозповсюдження ядерних матеріалів;

- геополітичні інтереси країн;

- економічні загрози (несприятлива кон'юнктура ринку);

- екологічні (масштабні аварії на об'єктах ПЕК, викиди парникових газів, що загрожують всій планеті);

- енергетична бідність (відсутність доступу до достатньої кількості енергії в малорозвинених країнах);

- спекуляції в засобах масової інформації, що є негативним проявом сучасного глобалізованого світу (штучне створення паніки, що веде до дестабілізації енергетичних ринків).

У дослідженні «Енергетична безпека України 2020 [39]: виклики, можливості, сценарії» проведеному Українським інститутом публічної політики зазначено сценарні варіанти розвитку енергетичного сектору України. Обрано три групи чинників з можливостями різноспрямованої їх еволюції:

1. *Чинник російських впливів на Україну:*

1.1. Енергетична експансія РФ;

1.2. Колапс енергетичного потенціалу РФ;

1.3. Європеїзація енергетичного сектору РФ.

2. *Чинник європейських впливів на Україну:*

2.1. Створення інтегрованого енергоринку ЄС;

2.2. Крах спільної енергетичної політики ЄС;

2.3. Збільшення диверсифікованості енергосектору ЄС.

3. *Чинник світових технологічних стрибків:*

3.1. Стрибок у технологіях видобутку нетрадиційних енергоресурсів;

3.2. Стрибок у розвитку атомної генерації та електротранспорту;

3.3. Стрибок у використанні відновлювальних джерел енергії.

Автори зазначають, що основним з наведених є варіант виведення країни на рівень енергетичної самодостатності в перспективі

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

2035 року. Успіх подібного сценарію можливий у випадку, якщо буде забезпечено необхідний базис для цього в поточному десятилітті – до 2020-2025 рр. Це можливо, якщо фінансові кошти, що протягом тривалого часу були висмоктані з енергетичного сектору України та акумульовані на офшорних рахунках будуть повернуті в Україну через створення сприятливих для цього умов. Передусім, має бути прийнято закон про амністію капіталів та їх повернення в Україну, а також будуть створені відповідні умови для пріоритетного спрямування інвестицій саме в енергетичний сектор через механізми державно-приватного партнерства, недопущення їх розпилення.

Також у вищезазначеному дослідженні зазначаються стратегічні пріоритети, до яких відносять [39]:

- енергоефективність та енергозощадження; - розвиток видобутку власних вуглеводневих енергоресурсів; - розширення ніші ВДЕ;
- диверсифікація через кооперація з ЄС в постачанні енергоресурсів до України;
- поступове заміщення вугільної генерації (де виявиться неможливим чи економічно невиправданим застосування технологій типу

CCS) іншими видами відповідно обраного енергетичного міксу;

- розвиток атомної генерації на новітній технологічній базі реакторів Покоління III+.

Базовий сценарій генерації на період до 2035 року – газо-атомний із заміщенням імпортованого газу газом власного видобутку, як з традиційних, так і нетрадиційних джерел, атомна генерація – з переходом у наступному десятилітті до новітньої технологічної бази, комплементарної з європейською (неросійська технологічна база).

Важливий поточний пріоритет – енергозбереження з використанням заходів організаційного характеру, що не потребують фінансових затрат, або ж вони ю відносно незначними (100% облік енергоресурсів, перехід до обчислення чистої енергії замість масових чи об'ємних виразників, оптимізація енергетичних режимів на підприємствах тощо) .

Також виділяються базові завдання [39]:

- вибір оптимального енергетичного міксу з проєкцією до 2050 роки;
- корекція Енергетичної стратегії з євроінтеграційною орієнтацією;
- реальне незалеження енергетичного регулятора відповідно до законодавства та кращих практик ЄС;
- створення конкурентного середовища на внутрішніх енергетичних ринках відповідно до вимог I та II енергетичних пакетів ЄС;
- створення стратегічного нафтового резерву відповідно до вимог ЄС та критеріїв МЕА;
- стимулювання енергоефективності, впровадження енергозберігаючих технологій, розвиток альтернативної енергетики;
- розвиток ядерної енергетики на технологічній базі реакторів покоління III+;
- забезпечення політики «відкритих дверей» для провідних світових компаній для розробки Азово-Чорноморського шельфу та

родовищ вуглеводнів на суходолі, включно з розробкою покладів сланцевого газу;

- запровадження технологій типу CCS у вугільній генерації.

Базова конфігурація формули енергетичної безпеки: енергоефективність та енергозощадження + власні енергоресурси (природний газ + нетрадиційний газ + ВДЕ) + стратегічні резерви + інтеграція в енергетичний простір ЄС (сполучені та синхронізовані енергетичні мережі) + диверсифікація джерел та шляхів постачання.

Сприяючі чинники та тенденції: транспарентизація енергетичного сектору Європи + стимули з боку ЄС (Договір Енергетичного Співтовариства) + розвиток ВДЕ + російський пресинг.

Гальмуючі чинники та тенденції: поєднання бізнесу і влади на корупційних засадах + тотальна недовіра до влади як всередині країни так і ззовні + «брудна» технічно спрацьована вугільна генерація + існуюча атомна генерація (посилує ефект залежності від РФ, потребує все більше водних ресурсів в умовах зростаючого їх дефіциту) + асиметричні дискримінаційні відносини з монопольним постачальником газу.

Україні слід було б виступити і з новими ініціативами у сфері забезпечення колективної енергетичної безпеки Європи, які засновані на наступних позиціях:

- кожен споживач повинен отримати можливість у різний час використовувати різні джерела енергії;
- структура енергоспоживання повинна визначатися, виходячи з економічної та екологічної доцільності;
- виробництво палива і енергії маю бути децентралізоване, а енергетичні потоки – розукрупнені;
- має бути переосмислено принцип формування стратегічних резервів в бік їх універсалізації (не тільки нафта і нафтопродукти, але й інші види палива);

- маюти бути виділені (або створені у разі відсутності) резервні енергетичні потужності з метою підвищення гнучкості та стійкості систем енергопостачання [39].

Висновок. Отже, пріоритетними завданнями для України у сфері зміцнення енергетичної безпеки маюти стати: вибір оптимального енергетичного міксу з проєкцією до 2050 роки; корекція Енергетичної стратегії з євроінтеграційною орієнтацією; реальне незалеження енергетичного регулятора відповідно до законодавства та кращих практик ЄС; створення конкурентного середовища на внутрішніх енергетичних ринках відповідно до вимог I та II енергетичних пакетів ЄС; створення стратегічного нафтового резерву відповідно до вимог ЄС та критеріїв МЕА; стимулювання енергоефективності, впровадження енергозберігаючих технологій, розвиток альтернативної енергетики; розвиток ядерної енергетики на технологічній базі реакторів покоління III+; забезпечення політики «відкритих дверей» для провідних світових компаній для розробки Азово-Чорноморського шельфу та родовищ вуглеводнів на суходолі, включно з розробкою покладів сланцевого газу; запровадження технологій типу CCS у вугільній генерації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бушуев, В.В., Мастепанов А.М., Куричев Н.К. Кризисы будущего: перспективы мировой экономики и энергетики до 2050 года. //Энергетическая политика. №4-5, 2010 г. С.13-19.
2. Воропай Н.И. Энергетическая безопасность. Термины и определения. М.: «ИИЦ Энергия», 2005 г. 60 с.
3. Воропай Н.И., Сендеров С.М. Энергетика России и энергетическая безопасность стран Европы и Азии // Сб. тр. «Нединские чтения», 22-24 октября 2010, Киев, Украина, 2010. С.59-69
4. Воропай Н.И., Сендеров С.М. Энергетическая безопасность мира и России: предпосылки, возможности, проблемы // Энергетическая политика. 2010. -Вып. 4-5.-С.20-31.
5. Галицкий В.И., Киришина И.А. Региональная система энергетической безопасности: проблемы и пути решения. // Научно-экономический сборник «Экономика, организация и управление производством в газовой промышленности», 2009, №2. С. 46-53
6. Карасевич А.М., Мелехин Е.С. Экономическая оценка инвестиционных проектов в минерально-сырьевом комплексе. М.: Университетская книга, 2009.
7. Карасевич А.М. Галицкий В.И. Экономическая безопасность регионов/ М.: Университетская книга, 2009 г. 176 с.
8. Конторович А.Э., Коржубаев А.Г., Эдер Л.В. Угрозы энергетической безопасности и условия эффективного развития топливно-энергетического комплекса России. Минеральные ресурсы России. Экономика и управление. 2006. №5. С. 28-31.
9. Коржубаев А.Г. Закономерности глобального энергообеспечения и нефтегазовая политика России // ЭКО. Новосибирск, 2005. - С.140-150.
10. Куклин А.А., Мызин А.Л. Отраслевые и региональные проблемы формирования энергетической безопасности /Екатеринбург: Институт экономики УрО РАН, 2008. 382 с.
11. Татаркин А.И., Бушуев В.В., Куклин А.А., Мызин А.Л. и др. Классификация состояний безопасности региональных экономических и энергетических систем/. Екатеринбург: Ин-т экономики УрО РАН, 2003. 95 с.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

12. Татаркин А.И., Куклин А.А. Мониторинг экономической безопасности регионов как условие стабильного развития./Екатеринбург: : ИЭ УрО РАН, 2009.-98 с.
13. Митрова Т.А., Макаров А.А., Фортов В.Е. Глобальная энергетическая безопасность: проблемы и пути решения./ М., Вестник Российской Академии наук. №2., 2007 г.
14. Татаркин А.И., Мастепанов А.М. Методика диагностики экономической и энергетической безопасности государства/ Екатеринбург: Ин-т экономики УрО РАН, 2003. 93 с.
15. Карасевич А.М., Мелехин Е.С. Экономическая оценка инвестиционных проектов в минерально-сырьевом комплексе. М.: Университетская книга, 2009.
16. Мелехин Е.С., Жебрак Ю.А. Энергоэффективность экономики и энергосбережение. Газовая промышленность, № 10, 2009
17. Мелехин Е.С., Дудиков М.В., Мелехин А.Е. Рациональное недропользование как главное направление сохранения и развития ресурсной базы страны. «Маркшейдерия и недропользование». № 5,2010 г.
18. Митрова Т.А. Интеграция рынков природного газа и проблемы энергобезопасности./ Известия РАН. Энергетика №4,2010 г.
19. Митрова Т.А. Методология долгосрочного прогнозирования: перспективы развития мировой энергетики до 2030 г./ТЭК.Стратегии развития,№2,20 И г.
20. Митрова Т.А., Макаров А.А., Фортов В.Е. Глобальная энергетическая безопасность: проблемы и пути решения./ М., Вестник Российской Академии наук. №2., 2007 г.
21. Пяткова Н.И., Рабчук В.И., Сендеров С.М. и др. Методические основы выбора направлений корректировки решений по развитию энергетики государства с позиций энергетической безопасности.//Известия Российской академии наук. Энергетика. 2006. № 3. С. 21-22. Сендеров С.М. Модельно-индикативный подход к оценке уровня энергетической безопасности страны при различных вариантах развития энергетики // Известия Российской академии наук. Энергетика. 2005. № 4. С. 39.
23. Гительман Л.Д., Ратников Б.Е. Энергетический бизнес. /Дело, М., 2006. 600 с.
24. Троицкий А.А., Анисеев В.А. Приоритеты и составляющие экологической безопасности государственной энергетической политики. /Энергетика и окружающая среда. №1,2009 г.
25. Шапот Д.В., Беленький В.З., Лукацкий А.М. Методы исследования взаимосвязей экономики и энергетики // Энергетика. Известия Академии наук №6,1995 г. С. 13-23.
26. Шапот Д.В., Малахов В.А. Методические средства исследования взаимовлияния экономики и её энергетического сектора // ИИП РАН, Москва, 2000 г.
27. Быкова Е.В. Формирование системы индикаторов для исследования энергетической безопасности Республики Молдова. //«Энергосистема: управление, качество, безопасность». Екатеринбург, 2001 г, с. 195-198.
28. Гардаш С.В. Структура топливно-энергетического баланса США и проблемы энергетической безопасности США и Канада: экономика, политика, культура. 2006. № 8. С. 21-39.
29. Корнеев А.В. Топливо-энергетическая безопасность России и российско-американское сотрудничество // США. Канада. Экономика политика -культура, 2002. С. 122-126.
30. Островский А.В. Возможности Китая в решении энергетической проблемы/Энергетическая политика. № 4, 2010 г. С.53-66.
31. Полищук А.В. Новая энергетическая стратегия Японии: внимание на энергетическую безопасность// ЭКО. 2008. № 12. С. 138-15
32. Bahgat G. United States energy security // J. of social. polit. a. econ. studies. -Wash., 2001. Vol. 26, N 3. - P. 515-542
33. Fetter S. Energy 2050 // Bull. of the atomic scientists. Chicago, 2000. - Vol. 56, N 4. - P. 28-38
34. Grubb M.; Butler, L.; Sinden, G. Diversity and security in UK electricity generation: The influence of low carbon objectives. Cambridge: Dep. of applied economics, 2005 - 1., 42 p.
35. Helm D. Energy policy: security of supply, sustainability and competition // Energy policy. Guildford, 2002. - Vol. 30, N 3. - P. 173-184
36. Li Xianguo. Diversification and localization of energy systems for sustainable development and energy security // Energy policy. Guildford, 2005 - Vol. 33, N 17. - P. 2237-2243 Bibliogr.: p. 2243.
37. Mane-Estrada A. European energy security: Towards the creation of the geo-energy space // Energy policy. Guildford, 2006. - Vol. 34, N 18. - p. 3785-3786.
38. Дзядикевич Ю.В. Шляхи гарантування енергетичної безпеки України. // ю.В. Дзядикевич / ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА: Наук. вир. жур. – 2014. - № 3 (52). – С. 25-30.
39. Енергетична безпека України 2020: виклики, можливості, сценарії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aeap.com.ua/wp-content/uploads/2013/07/40.pdf>

ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Влізло С.М., к. н. держ. упр., заступник директора Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (Україна)
Влізло І.О., старший викладач кафедри менеджменту Черкаського державного технологічного університету (Україна)*

Влізло С.М., Влізло І.О. Інноваційно-орієнтоване управління соціально-економічного розвитку регіону.

В статті розглянуто домінуючі характеристики існуючих в даний час стратегій. Визначено особливості використання системного підходу до вивчення проблем регіонального розвитку, що виступає загальнометодологічним принципом дослідження та дозволяє вирішити такі завдання: забезпечення єдності елементів системи; забезпечення взаємодії елементів системи; облік взаємозалежності функціонування елементів системи; підпорядкування цілей розвитку підсистем загальним цілям розвитку системи; управління системи. Проаналізовано особливості інноваційного управління збалансованим розвитком регіону. Визначені відмінності інноваційно-орієнтована стратегія збалансованого розвитку регіону від традиційної, а також основні завдання, які повинна вирішувати на регіональному рівні, а саме: реалізацію механізмів, що забезпечують оптимізацію і раціональний розподіл ресурсного потенціалу; забезпечення рівних можливостей доступу територій регіону до джерел інноваційного розвитку.

Ключові слова: регіон, розвиток, соціально-економічний розвиток, інноваційний розвиток, стратегія, інноваційно-орієнтоване управління, інноваційно-орієнтована стратегія.

Влізло Е.М., Влізло І.А. Инновационно-ориентированное управление социально-экономического развития региона.

В статье рассмотрены доминирующие характеристики существующих в настоящее время стратегий. Определены особенности использования системного подхода к изучению проблем регионального развития, который выступает общеметодологическим принципом исследования и позволяет решить следующие задачи: обеспечение единства элементов системы; обеспечение взаимодействия элементов системы; учет взаимозависимости функционирования элементов системы; подчинения целей развития подсистем общим целям развития системы; управления системы. Проанализированы особенности инновационного управления сбалансированным развитием региона. Определены различия инновационно-ориентированная стратегия сбалансированного развития региона от традиционной, а также основные задачи, которые должна решать на региональном уровне, а именно: реализацию механизмов, обеспечивающих оптимизацию и